

การพัฒนาและการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยรูปแบบ Active Learning
ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพื้นที่ภาคใต้และภาคตะวันตก

DEVELOPMENT AND USE INNOVATION FOR ENHANCING EDUCATION QUALITY
BASED ON ACTIVE LEARNING BY USING GPAS 5 STEPS FOR TEACHER UNDER OFFICE OF
BASIC EDUCATION COMMISSION SOUTHERN AND WESTERN AREA

อนุ เจริญวงศ์ระยับ¹

Anu Jarernvongrayab

Received Date: 16 April 2024

Revised Date: 4 October 2024

Accepted Date: 26 December 2024

บทความวิจัย

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 2) ศึกษาผลการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ Active Learning โดยกระบวนการจัดการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps แหล่งข้อมูลในการศึกษาเป็นคลิปประชาสัมพันธ์โครงการ คลิปสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เอกสารการอบรมและคลิปการอบรม ผลงานการออกแบบการเรียนรู้ จำนวน 10 ผลงาน การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสังเคราะห์ให้เห็นกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของโครงการ และ ผลการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาภายใต้ความร่วมมือระหว่าง สพฐ. และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีพื้นที่ภาคใต้และภาคตะวันตกมี 3 ระยะ ได้แก่ ระยะต้นน้ำเป็นระยะการให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติโดย สพฐ. และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ระยะกลางน้ำเป็นระยะการดำเนินการจัดการเรียนรู้ของครูภายใต้การดูแลจากโรงเรียน สพฐ. และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และระยะปลายน้ำเป็นผลผลิตจากโครงการ ได้แก่ เรื่องเล่าความสำเร็จ (A3) คลิปวิดีโอการสอน และการจัดนิทรรศการ ผลการดำเนินการในระยะกลางน้ำพบว่า การมีส่วนร่วม PLC ในการสนับสนุนครูของโรงเรียนยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมมากนัก 2) ผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps พบว่า ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถสร้างนวัตกรรมเป็น 2 กลุ่มคือ นวัตกรรมเชิงรูปธรรม นวัตกรรมเชิงนามธรรม และในบางกลุ่มสาระครูใช้ GPAS 5 Steps เป็นเพียงขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ แต่กระบวนการเรียนรู้อยู่ยังเป็นกระบวนการภายใต้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้เฉพาะของหน่วยการเรียนรู้

คำสำคัญ: GPAS 5 Steps, การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, การพัฒนาครู

¹ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิจัย วัดผลและประเมินผล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี,
Assoc. Prof, Division of Research Measurement and Evaluation, Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University.
Email Address: anu.jar@sru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the process of developing teachers and educational personnel under the collaboration between the Office of the Basic Education Commission (OBEC) and Suratthani Rajabhat University, and 2) investigate the results of using an active learning innovation based on the GPAS 5 steps learning process. The data sources included a project publicity video clip, interview video clips with administrators from Suratthani Rajabhat University, training documents and ten sets of instructional designs. The data were analyzed using content analysis to synthesize the development process and the results of implementing the innovation using GPAS 5 steps learning process.

The research results showed that the process of developing teachers and educational personnel under the collaboration between OBEC and Suratthani Rajabhat University was implemented in three phases. In the initial phase, knowledge transfer and practice training were conducted by OBEC and the university. The middle phase involved the implementation of learning activities under the supervision of schools, OBEC, and the university. The final phase focused on project outcomes, including success stories, teaching videos, and exhibitions. It was noted that during the middle phase, participation in Professional Learning Community (PLC) activities by schools to support teachers was not clearly evident. Regarding the implementation of the GPAS 5 Steps learning process, it was found that the teachers designed learning activities that led students to create two types of innovations: tangible and intangible. In some subject areas, teachers used GPAS 5 Steps merely as the steps of teaching, while maintaining subject-specific learning processes to achieve the learning objectives.

Keywords: GPAS 5 Steps, Active Learning, Teacher development

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิตการบริการ การทำงาน การใช้ชีวิต และรูปแบบธุรกิจที่แตกต่างออกไปจึงทำให้การพัฒนาคนมุ่งที่พหุปัญญาและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 (OECD, 2018) กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักของประเทศไทยในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาเยาวชนของประเทศเพื่อให้มีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ไว้ 2 ยุทธศาสตร์หลักคือ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และ การผลิตกำลังคน เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ 1) นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติค่านิยมที่ถูกต้อง และเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน สามารถปรับตัวรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้ตามสถานการณ์ 2) นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความตระหนักในการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3) นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีทักษะจำเป็นในโลกยุคใหม่ ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตาม พหุปัญญาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

ครูเป็นผู้มีบทบาทหลักในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยมที่ถูกต้อง และมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นี้ ดังนั้นการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่ได้ผ่านการปฏิบัติจริงจะสามารถเก็บความจำในระบบความจำระยะยาว ทำให้ผลการเรียนรู้ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่า ระยะยาวกว่า (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2566) ดังนั้นหน้าที่ของครูคือการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็น Active Learning ให้กับนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพมากที่สุด และพัฒนาตัวครูเองให้สามารถจัดการเรียนรู้ตาม ที่ออกแบบได้ เพื่อเป็นการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของตนเองให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของ ประเทศ

แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มีนักวิชาการคิดค้นวิธีการสอนตามแนวคิดดังกล่าวไว้อย่าง หลากหลาย กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS 5 Steps เป็นวิธีการหนึ่งในใช้ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2566)

1. Gathering ขั้นสังเกต รวบรวมข้อมูล **ครูกระตุ้นนักเรียน**เกิดความสนใจ ต้องการเรียนรู้ นักเรียนออกแบบ การค้นหาข้อมูลด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลของตนเองกับผู้อื่น
2. Processing ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ **ครูให้คำแนะนำนักเรียน**ในการจัดกระทำข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปสาระสำคัญ ความคิดรวบยอดเป็นแผนผังได้ นักเรียนอภิปรายและแสดงความคิดเห็นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของ ตนเองและเพื่อนได้ และสามารถหาวิธีการในการนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้
3. Applying and Constructive the Knowledge ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังปฏิบัติ **ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้นักเรียน**สร้างกระบวนการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์จริงในชีวิตประจำวัน โดยการให้นักเรียนใช้กระบวนการแก้ปัญหาและ การสร้างนวัตกรรม/การปฏิบัติงาน เพื่อการการพิสูจน์ว่าองค์ความรู้ที่นำไปใช้สามารถใช้ประโยชน์หรือแก้ปัญหาใน ชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร
4. Applying the Communication Skill ขั้นสื่อสารและนำเสนอ **ครูเสนอแนะทางเลือกให้กับนักเรียน**ในการ ออกแบบการนำเสนอข้อมูลและแนะนำนักเรียนในการสื่อสาร โดยนักเรียนเป็นผู้เลือกและออกแบบการนำเสนอ และ ฝึกการสื่อสารและอภิปรายแสดงความคิดเห็นทั้งในฐานะผู้นำเสนอและผู้ฟังการนำเสนอพร้อมกับการเรียนรู้วิธีการ หรือ กระบวนการของเพื่อนร่วมชั้นเรียนเพื่อการปรับปรุงการนำเสนอของตนเองต่อไป

5. Self-Regulating ขึ้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ **ครูกระตุ้นนักเรียน**ตรวจสอบการทำงานของนักเรียนในทุกขั้นตอน ฝึกให้นักเรียนประเมินผลงานของตนเอง และประเมินผลการปฏิบัติของนักเรียนว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับผู้อื่น ชุมชน สังคมอย่างไร และประโยชน์ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อผู้อื่น ชุมชน หรือ สังคมอย่างไร

การนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 steps มาเป็นแกนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงเป็นกระบวนการหลักที่จะช่วยให้นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ในระดับสูง เกิดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทักษะการคิด การแก้ปัญหา การสื่อสาร การใช้ทักษะชีวิต และการทำงานเป็นทีม ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตรและแนวทางพัฒนาสมรรถนะบุคคลในศตวรรษที่ 21 ตอบสนองความต้องการการพัฒนาประเทศไปสู่ยุคประเทศไทย 4.0 (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2566) ปัจจุบันพบว่า ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ GPAS 5 steps แล้วประสบผลสำเร็จอย่างดียิ่ง เช่น เมธาสิทธิ์ ธัญรัตน์ศรีสกุล และคณะ (2565) ได้นำกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ร่วมกับกระบวนการ PLC ในรายวิชาคณิตศาสตร์ พบว่าช่วยส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่าการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps มาออกแบบการฝึกอบรมครูให้มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps (วรางคณา คุ่มสุข และคณะ, 2566) ด้วยเช่นกัน เมื่อพิจารณากระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps แล้วเห็นได้ว่าเป็นวิธีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจัดทำโครงการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยรูปแบบ Active Learning สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps มาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตภาคใต้และภาคตะวันตก (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2566)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ Active Learning โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ Active Learning โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิเคราะห์เอกสารจากการส่งผลการดำเนินโครงการจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ตามบันทึกตกลงความร่วมมือ นำข้อมูลดังกล่าวมาสังเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ Active Learning โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps โดยมีรายละเอียดวิธีวิจัยในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

แหล่งข้อมูล

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี คลิปวิดีโอการสัมภาษณ์คณะทำงานโครงการ ฯ คลิปวิดีโอการดำเนินงานโครงการ ของคณะทำงานส่งมอบแก่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้แก่

คลิปประชาสัมพันธ์โครงการจำนวน 3 คลิป ได้แก่ คลิปประชาสัมพันธ์โครงการก่อนการดำเนินโครงการ คลิปประชาสัมพันธ์โครงการระหว่างดำเนินโครงการ และคลิปประชาสัมพันธ์โครงการหลังเสร็จสิ้นโครงการ

คลิปสัมภาษณ์ผู้บริหารโครงการภาคใต้ ได้แก่ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 คลิป

คลิปบรรยาย 5 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 5 คลิป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการศึกษาคัลิปวิดีโอ และทำการจดบันทึกตามแบบบันทึกกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยทำการจดบันทึกถึงการใช้นวัตกรรม วิธีการที่คณะทำงานโครงการให้ลงมือปฏิบัติในแต่ละระยะของกระบวนการพัฒนาครู ได้แก่ ระยะต้นน้ำ ได้แก่กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ระยะกลางน้ำเป็นการ การใช้แนวคิด วิธีการในการหนุนเสริมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการดำเนินการจัดการเรียนรู้ของครู

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษาคลิปวิดีโอจากโครงการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยรูปแบบ Active Learning สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน สร้างต้นแบบในพื้นที่ภาคใต้และภาคตะวันตก ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี กับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และนำมาสังเคราะห์เป็นแผนภาพการดำเนินโครงการ และแนวคิด วิธีการที่คณะทำงานใช้ในการดำเนินโครงการในแต่ละระยะ

ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ Active Learning โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

แหล่งข้อมูล

เอกสารนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ของครู “เรื่องเล่าความสำเร็จ (A3)” จำนวน 1,709 เรื่อง

คลิปวิดีโอการสอนของครูต้นแบบ จำนวน 370 คลิป โดยทำการสุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ผลงาน ใช้การสุ่มแบบโควตา กำหนดโควตาครอบคลุม 10 จังหวัด 10 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยกำหนดให้ ระดับชั้นปฐมวัย ระดับชั้นประถมศึกษา อย่างละ 1 ผลงาน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 5 ผลงาน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ผลงาน

เครื่องมือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ Active Learning โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS 5 Steps

เกณฑ์การให้คะแนนผลการจัดการเรียนรู้ Active Learning โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ประกอบด้วย

1. ผลการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสังเกต รวบรวมข้อมูล 2) ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ 3) ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังปฏิบัติ 4) ขั้นสื่อสารและนำเสนอ และ 5) ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ ประกอบด้วย

1 หมายถึง ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps และ

0 หมายถึง ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นไม่สอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนสามารถกำหนดวิธีการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีความสามารถสะท้อนคิดการเรียนรู้ของตนเองและของเพื่อนร่วมชั้นได้ด้วยตนเอง และด้าน 2) นวัตกรรมและ/หรือ ผลการปฏิบัติงานที่สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน

ด้านกระบวนการเรียนรู้

2 หมายถึง นักเรียนสามารถกำหนดวิธีการเรียนรู้ และสะท้อนคิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้

1 หมายถึง นักเรียนสามารถกำหนดวิธีการเรียนรู้ หรือสะท้อนคิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้

0 หมายถึง นักเรียนไม่สามารถกำหนดวิธีการเรียนรู้ และสะท้อนคิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้

ด้านนวัตกรรม/ผลการปฏิบัติงาน

2 นวัตกรรม/ผลการปฏิบัติงาน เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ภาคปฏิบัติด้วยตนเอง/กลุ่ม

1 นวัตกรรม/ผลการปฏิบัติงาน เกิดขึ้นจากการกำหนดของครู

0 ไม่มีนวัตกรรม/ผลการปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากไฟล์เอกสาร “เรื่องเล่าความสำเร็จ” และนำคลิปวิดีโอของกลุ่มเป้าหมายมาศึกษาเพิ่มเติมหากข้อมูลรายละเอียดไม่ครบถ้วน นำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อตัดสินระดับคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน และ การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน พร้อมกับการอธิบายความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ครูนำเสนอกับแนวคิดกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนาและการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยรูปแบบ Active Learning ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps สำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพื้นที่ภาคใต้และภาคตะวันตก พบว่ากระบวนการพัฒนาครูแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะต้นน้ำ ระยะกลางน้ำ และระยะปลายน้ำ ดังภาพ

ภาพ 1 รูปแบบกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง สพฐ. กับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

จากภาพรูปแบบกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

1. ระยะต้นน้ำ

1.1 กิจกรรมอบรมครู โครงการ “การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps” สู่การสร้างนวัตกรรมของนักเรียน องค์ประกอบของกิจกรรมประกอบด้วย

1.1.1 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 6 หน่วย ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับ GPAS 5 Steps ชื่อหน่วย “การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps” สู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน”

2. การประยุกต์ใช้ GPAS 5 steps ในชั้นเรียน ชื่อหน่วย “การประยุกต์ใช้ GPAS 5 Steps สู่ห้องเรียนคุณภาพ”

3. แนวทางการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps สู่การสร้างนวัตกรรมของนักเรียน ชื่อหน่วย “ปั้น นวัตกรรมสู่การสร้างนวัตกรรม”

4. แนวคิดการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ชื่อหน่วย “ก่อร่างสร้างหน่วยการเรียนรู้”

5. แนวคิดการนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ชื่อหน่วย “เรื่องเล่าความสำเร็จ (A3)”

6. แนวคิดการประเมินการจัดการเรียนรู้ ชื่อหน่วย “การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน (แผนการจัดการเรียนรู้)”

1.1.2 กิจกรรมภาคปฏิบัติ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.3 การประเมินผล ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดความรู้ แผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วย และ โครงร่าง A3 ซึ่งเป็นภาพสรุปของหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

2. ระยะกลา่งน้ำ

2.1 กิจกรรมของครู ออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ภายใต้กระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

2.2 กิจกรรมของโรงเรียน ออกแบบกิจกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันทางวิชาชีพของกลุ่มครู (PLC) ที่ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps พร้อมกับการหนุนเสริมด้านทรัพยากรและกลไกการทำงานระดับโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามจากผลการดำเนินงานจาก สพฐ. พบว่าไม่ผลดำเนินงานการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ในระดับโรงเรียนแต่อย่างใด

2.3 กิจกรรมของ สพฐ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และเขตพื้นที่การศึกษา การทำ PLC online การทำ การนิเทศติดตามในพื้นที่จริง (การนิเทศโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน) วิธีการนิเทศใช้การ Coaching/Mentoring ทุกกระบวนการ ตั้งแต่การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และการเขียนผลงานของครู ใช้ช่องทางทั้งแบบ online และ onsite

2.3.1 การทำ PLC online ประกอบด้วย

- การเข้ากลุ่ม line เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเป็นช่องทางในการทำ PLC ในแต่ละกลุ่มสาระ
- การเข้า Google Classroom เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อเป็นช่องทางการส่งงาน และการสะท้อนผลการทำงาน
- การทำ PLC online ระหว่างวิทยากรกับครู ผ่านระบบ Zoom กิจกรรมที่ดำเนินการได้แก่

1. กระตุ้น ติดตาม ให้กำลังใจ ตอบข้อสงสัย เกี่ยวกับการเขียนหน่วยการเรียนรู้ และการนำหน่วยการจัดการเรียนรู้ไปใช้ (ผ่าน Line กลุ่มสาระการเรียนรู้)

2. ส่งหน่วยการเรียนรู้/เรื่องเล่าความสำเร็จ/สะท้อนผลการจัดทำหน่วยการจัดการเรียนรู้ และ A3 (ผ่าน Google Classroom)

3. นิเทศ ผ่าน Zoom จำนวน 1 ครั้ง (ทบทวนความรู้/แจ้งสิ่งที่ต้องดำเนินการต่อ/ตอบข้อสงสัย/เป็นกำลังใจ)

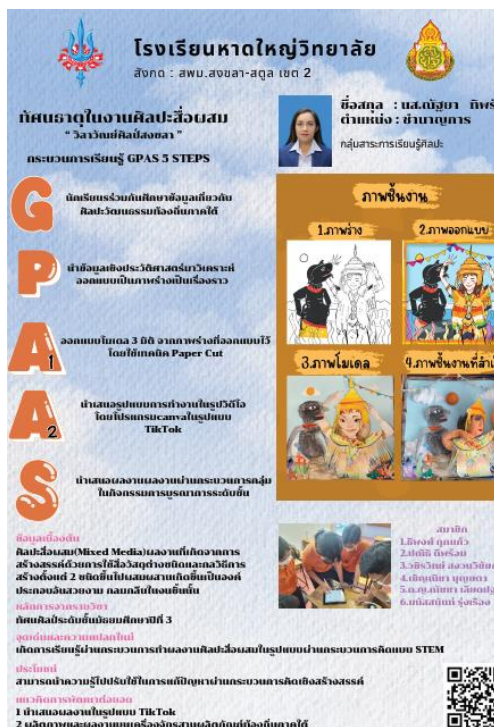
4. คัดเลือกครูต้นแบบ

2.3.2 การลงพื้นที่ เพื่อการนิเทศ ติดตาม การขับเคลื่อนโครงการ กิจกรรมดำเนินการ ประกอบด้วย

- ติดตาม/ให้กำลังใจ/ให้ความช่วยเหลือ/ตอบข้อสงสัย ในการนำหน่วยการจัดการเรียนรู้ไปสู่การจัดการเรียนรู้
- เยี่ยมชมชั้นเรียน/สังเกตการจัดการเรียนรู้/ชื่นชมนวัตกรรมนักเรียน ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้
- ชี้แจงแผนการดำเนินงานที่ต้องดำเนินการในขั้นต่อไป

3. ระยะปลายน้ำ

ผลงานการจัดการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วย เรื่องเล่าความสำเร็จ (A3) จำนวน 1,709 ผลงาน และคลิปวิดีโอถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 370 ผลงาน รายละเอียดของผลการดำเนินงานจะนำเสนอรายละเอียดในระยะที่ 2

ภาพ 2 ตัวอย่างผลงานเรื่องเล่าความสำเร็จ และ คลิปวิดีโอตอบทเรียนการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 2 ผลการใช้นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ Active Learning โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

ผลการใช้นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ Active Learning โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตภาคใต้และภาคตะวันตกพบว่า ครูที่ผ่านกระบวนการพัฒนาและนำเสนอผลงาน “เรื่องเล่าความสำเร็จ (A3)” มีจำนวน 1709 ผลงาน สูงกว่าเป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้ 1650 ผลงาน และคลิปวิดีโอของครูต้นแบบมีจำนวน 370 ผลงาน สูงกว่าเป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้ 330 ผลงาน ผู้วิจัยทำการคัดเลือกผลงาน “เรื่องเล่าความสำเร็จ (A3)” จำนวน 10 หน่วยการเรียนรู้ ครอบคลุม 10 กลุ่มสาระวิชา ได้แก่

1. ปฐมวัย หน่วยการเรียนรู้ “กรือโปะมะนารอแสนอร่อย”
2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หน่วยการเรียนรู้ “รู้ตนเอง...สู่เป้าหมายชีวิต” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. คณิตศาสตร์ “ลดทอนการแบ่งจากสี่เหลี่ยมมุมฉาก” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
4. ภาษาต่างประเทศ หน่วยการเรียนรู้ “Signs and Notices” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
5. ศิลปะ หน่วยการเรียนรู้ “ทักษะธาตุในงานศิลปะสื่อผสม” เป็นการออกแบบโมเดล 3 มิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
6. สุขศึกษาและพลศึกษา “อาหารสมวัย” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
7. การงานอาชีพ หน่วยการเรียนรู้ “ดอกไม้จากเศษผ้าปาเต๊ะ” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
8. ภาษาไทย หน่วยการเรียนรู้ “การตีความจากการอ่าน” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
9. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้ “นวัตกรรมบ้านของฉัน” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
10. สังคมศึกษา หน่วยการเรียนรู้ “วิถีคิดแบบโยนิโสมนสิการ” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

จากการศึกษาผลงานของครู พบว่า ครูจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ GPAS 5 Steps มีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดในเกือบทุกขั้นตอนการสอน ยกเว้นขั้นตอนที่ 5 ที่โดยส่วนใหญ่จะนำเสนอเฉพาะวิธีการเผยแพร่ผลการเรียนรู้สู่สาธารณะ เช่น “นักเรียนเผยแพร่ผลลัพธ์การเรียนรู้ (ผลงาน) เป็นคลิปวิดีโอ แล้วนำไปลงในสื่อสังคมออนไลน์ Tik

Tok” เป็นต้น หรือกระบวนการสะท้อนคิดในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนเพื่อการพัฒนาต่อยอด แต่ไม่มีผลงาน A3 เรื่องใดที่ดำเนินการทั้งสองกิจกรรม

ตัวอย่างของหน่วยการเรียนรู้ที่จัดการศึกษาได้สอดคล้องกับแนวคิดครบทุกขั้นตอน ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง “อาหารสมัย” วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสังเกตและรวบรวมข้อมูล นักเรียนสืบค้นและวิเคราะห์อาหารที่ไม่เป็นประโยชน์ อาหารที่เป็นประโยชน์ และอาหารที่เหมาะสมกับวัย

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์และสรุปข้อมูล นักเรียนออกแบบและวางแผนการพัฒนานวัตกรรมเมนูอาหาร และนำมานำเสนอในชั้นเรียนและอภิปรายร่วมกับเพื่อนและครูผู้สอน

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานเมนูอาหาร ด้วยความยืดหยุ่น/เหมาะสม กับสถานการณ์ นำเสนอผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ เพื่อให้เกิดการอภิปรายร่วมกัน

ขั้นที่ 4 การสื่อสารและนำเสนอ นักเรียนนำเสนอผลงานเพื่อร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน โดยครูและผู้เกี่ยวข้องคอย ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 การประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนนำไปพัฒนาตนเอง ในขั้นนี้วิธีการที่ครูใช้เป็นลักษณะของการตั้งคำถามนำเพื่อให้นักเรียนประเมินและสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อการพัฒนาของตนเองต่อไป

โดยภาพรวมแล้วกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้นวัตกรรมอาหารเพื่อสุขภาพ ได้ทำการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้องครอบคลุมแนวคิดกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps กล่าวคือ ออกแบบกิจกรรมได้ตรงแนวคิดและมีการสะท้อนคิดโดยผ่านกระบวนการกลุ่มในทุกกระบวนการ

ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่ครูสร้างขึ้นเป็นระบบตามแนวคิด GPAS 5 Steps และในทุกกระบวนการมีการสะท้อนคิดเพื่อการต่อยอดในกระบวนการถัดไปและเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านการสร้างนวัตกรรม นักเรียนสามารถสร้างสรรค์เมนูอาหารที่เป็นประโยชน์กับสุขภาพได้ด้วย ตนเอง

อย่างไรก็ตามเนื่องจากนวัตกรรมการเรียนรู้แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ นวัตกรรมเชิงรูปธรรม ได้แก่ ดอกไม้ประดิษฐ์ จากผ้าปาเต๊ะ poster โฆษณาสินค้าหรือบริการ รูปลักษณะสินค้ากรือโปะ ลวดลายกระเบื้องจากรูปสีเหลี่ยมมุมฉาก การออกแบบโมเดล 3 มิติ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีการกำหนดนวัตกรรมเชิงรูปธรรมนั้นมีความชัดเจนตาม กระบวนการ อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมเชิงนามธรรม ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ “การคิดแบบโยนิโสมนสิการ” การเขียน Profile ของตนเองในหน่วยการเรียนรู้ “รู้ตนเอง เพื่อเป้าหมายชีวิต” และหน่วยการเรียนรู้ที่ไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับนวัตกรรม การเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ Signs and Notices การตีความจากเรื่องที่อ่าน และ นวัตกรรมบ้านของฉัน จะมีจุดร่วมกันคือ กระบวนการสร้างนวัตกรรม ได้แก่ การวิเคราะห์และออกแบบ และขั้นการสร้างนวัตกรรม มีความซ้ำซ้อน กัน ตัวอย่างเช่น หน่วยการเรียนรู้นวัตกรรมบ้านของฉัน

ขั้นที่ 1 การสังเกตและรวบรวมข้อมูล

- นักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล
- นักเรียนชมรายการผลิตสินค้าและบริการของชุมชน
- นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นและสืบค้นข้อมูลการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นผ่านอินเทอร์เน็ต
- ครูนำเสนอตัวอย่างให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนระบุประโยชน์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้

- นักเรียนสำรวจข้อมูลสินค้าและบริการในจังหวัดที่อยู่อาศัย และร่วมกันสรุปหลักการเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ (เป็นกระบวนการขั้นที่ 2 การวิเคราะห์และสรุปข้อมูล และขั้นที่ 3 ปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ)

ขั้นที่ 4 ขั้นสื่อสารและนำเสนอ นักเรียนนำเสนอชิ้นงานและตรวจสอบความถูกต้องของชิ้นงาน

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ นักเรียนสะท้อนคิดชิ้นงานของตนเอง และแนวทางการต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ต่อไป

นอกจากนี้พบว่า กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา และกลุ่มสาระกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีหน่วยการเรียนรู้ที่มีลักษณะเฉพาะ มีเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้เป็นของตนเอง เช่น การศึกษาแบบกรณีศึกษา เป็นต้น ดังนั้นใน 3 กลุ่มสาระดังกล่าวจึงใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เป็นการแสดงขั้นตอนการสอน แต่กระบวนการเรียนยังเป็นไปตามแนวคิดหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. รูปแบบกระบวนการพัฒนาที่ทาง สพฐ.ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี กำหนดขึ้นมี 3 ระยะ ได้แก่ ระยะต้นน้ำเป็นการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ ระยะกลางน้ำเป็นการนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติในชั้นเรียน และระยะปลายน้ำ เป็นการแสดงผลงานการจัดการเรียนรู้และการเผยแพร่ผลงาน กระบวนการดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิดของการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของ McClelland (1973) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะที่ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เกี่ยวข้อง ถูกนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง แนวคิดดังกล่าวถูกนำไปใช้ในการกระบวนการพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development (HRD)) ในวงการธุรกิจกันอย่างแพร่หลาย ในวงการศึกษาก็เริ่มใช้แนวคิดนี้เป็นรูปแบบการผลิตครูในประเทศไทย โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏได้กำหนดโมเดลการผลิตครูขึ้น (ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ และสภาคณบดีครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2566) ให้ในแต่ละปีการศึกษา มีการกำหนดสมรรถนะชั้นปีของนักศึกษา เพื่อใช้กำหนดให้มีการเรียนการสอนให้ตรงกับสมรรถนะ (การให้ความรู้ ฝึกทักษะ และปลูกฝังคุณลักษณะ) และมีการฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาให้เกิดสมรรถนะแต่ละชั้นปี สำหรับการพัฒนาคู่มือประจำการนั้น มีหลายโครงการที่ใช้รูปแบบการพัฒนาที่คล้าย ๆ กัน เช่น โครงการพัฒนาคู่มือครูมืออาชีพ (สภาคณบดีครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2566) อย่างไรก็ตามโครงการพัฒนาคู่มือ โดยใช้ GPAS 5 Steps มีจุดเด่นที่เป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจง ให้ครูได้พัฒนาวิธีการสอนวิธีเดียว ทำให้กระบวนการพัฒนามีลักษณะที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งต่างจากโครงการอื่น ๆ ที่นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาคู่มือเป็นเพียงแนวคิดกว้างๆ เช่น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นต้น ทำให้วิธีการสอนที่จะนำมาใช้เป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ไม่มีความชัดเจน

อย่างไรก็ตามกระบวนการพัฒนาคู่มือในส่วนของการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการนำความรู้และการฝึกปฏิบัติในการอบรมเชิงปฏิบัติการไปใช้ปฏิบัติจริงในโรงเรียน กระบวนการดังกล่าวต้องการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นไปอย่างมีถูกต้องตามแนวคิด และทำให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังในนักเรียนได้อย่างแท้จริง ในกระบวนการพัฒนาคู่มือโดยใช้ GPAS 5 Steps ได้กำหนดผู้มีส่วนได้เสียไว้ 2 กลุ่ม ได้แก่ สพฐ. กับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และโรงเรียน อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติจริง พบว่ากระบวนการนำความรู้จากการอบรมไปปฏิบัติจริง พบหลักฐานการหนุนเสริมจาก สพฐ. และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีเท่านั้น แต่ไม่พบหลักฐานการสนับสนุนจากโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดระบบและกลไกในระดับโรงเรียนในการร่วมกันขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาร่วมกับ สพฐ. และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีให้มีความชัดเจนมากขึ้น และควรมีการรายงานผลการขับเคลื่อนระบบและกลไกกระบวนการพัฒนาคู่มือในระดับโรงเรียน เพื่อให้เห็นถึงแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการพัฒนา

การจัดการเรียนรู้ของครูในแต่ละโรงเรียน กล่าวคือ กระบวนการสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควรประกอบด้วย 3 กระบวนการคือกระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งกระบวนการนิเทศการศึกษาที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นภารกิจจำเป็นต่อการจัดการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เป็นเป้าหมายสำคัญบุคลากรที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานจัดการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ดังตัวอย่างงานวิจัยของเมธาสิทธิ์ ธัญรัตน์ศรีสกุล และคณะ (2565) ได้มีการใช้กระบวนการ PLC กระบวนสังเกตชั้นเรียน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยการกำหนดวงจรรอบการดำเนินการตามกระบวนการ GPAS 5 Steps ทำให้ในแต่ละกระบวนการเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียนในแต่ละกระบวนการของ GPAS 5 Steps และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามในงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจากรายงานผลการดำเนินโครงการของ สพฐ. เป็นหลัก ซึ่งผลการดำเนินงานเป็นไปในภาพรวมของโครงการ ไม่มีการศึกษาระบบและกลไกการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศที่ใช้โรงเรียนหรือห้องเรียนเป็นฐาน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในเชิงลึกในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายต่อไป

2. การศึกษาผลการนำกระบวนการ GPAS 5 Steps ไปใช้ในชั้นเรียนพบว่ามีการตีความกระบวนการที่หลากหลาย และการปรับใช้กระบวนการในแต่ละกลุ่มสาระวิชาก็มีความแตกต่างกัน เช่น หน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดนวัตกรรมที่เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จะสามารถออกแบบขั้นตอนการเรียนรู้ได้ตามแนวคิด และกระตุ้นการคิดขั้นสูงได้ตามกระบวนการของ GPAS 5 Steps เนื่องจากขั้นตอนกำหนดเพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้โดยตรง (วรางคณา คุ่มสุข และคณะ, 2566)

แต่หากหน่วยการเรียนรู้ที่มีกระบวนการเรียนรู้โดยเฉพาะ เช่นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความตระหนักรู้ด้านอาชีพ ผู้สอนควรพิจารณากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ มากกว่า เช่น งานวิจัยของมนานปี คงรักช้าง และ ชุตินา สุรเศรษฐ (2559) ได้พัฒนาโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แนวคิดในการสร้างโปรแกรมไว้ 2 มิติ คือ (1) มิติด้านเนื้อหาเมืองคัมภ์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การประเมินตนเอง การเข้าถึงข้อมูลทางอาชีพ การเลือกเป้าหมาย การวางแผน และการแก้ปัญหา (Taylor & Betz, 1983; อ้างถึงในมนานปี คงรักช้าง และชุตินา สุรเศรษฐ, 2559) และ (2) มิติด้านวิธีการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง 4 ประการ ได้แก่ ความสำเร็จจากการกระทำการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น การโน้มน้าวด้วยคำพูด และสภาพทางร่างกายและทางอารมณ์ ตามแนวคิดเรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเอง ของทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura (1997; อ้างถึงในมนานปี คงรักช้าง และ ชุตินา สุรเศรษฐ, 2559) เป็นต้น เช่นเดียวกับการเลือกหน่วย การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ก็เป็นสิ่งที่ครูและผู้ดำเนินโครงการควรนำพิจารณาในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าการออกแบบการเรียนรู้ที่นวัตกรรมในรายวิชาเป็นนวัตกรรมเชิงนามธรรมหรือหน่วยการเรียนรู้ที่ครูยังไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างนวัตกรรมของตนเอง เช่น หน่วยการเรียนรู้ “นวัตกรรมบ้านของฉัน” ครูไม่สามารถแยกแยะขั้นตอนการออกแบบการแก้ปัญหา และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาได้ ซึ่งอาจมาจากการออกแบบการเรียนรู้เป็นแบบกรณีศึกษา ไม่ใช่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งส่งผลต่อเนื่องสู่ขั้นการต่อยอดเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันที่ครูไม่สามารถออกแบบการเรียนรู้ให้มีความชัดเจนในประเด็นดังกล่าวได้เช่นกัน

กระบวนการคิดขั้นสูงที่พบได้อีกประการหนึ่งของ GPAS 5 Steps คือ กระบวนการสะท้อนคิดผ่านการประเมินระหว่างกระบวนการเรียนรู้ (Formative assessment) จากการเขียนเรื่องเล่าความสำเร็จในรายวิชาระบุกระบวนการสะท้อนคิดการแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างนักเรียน (Assessment as Learning (AaL)) และการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาของครู (Assessment for Learning (AfL)) ของครูในทุกขั้นตอนของ GPAS 5 Steps (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2566) กระบวนการดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้ผู้เรียนเป็นผู้นำในการเรียนรู้และครูเป็นผู้สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างไรก็ตามเนื่องจากการตีความหมายของขั้นตอนที่แตกต่างกัน จึงพบว่าในขั้นตอนที่ 5 จึงมีแนวปฏิบัติที่หลากหลาย กล่าวคือ ในบางผลงานให้นักเรียนเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อออนไลน์แต่เพียงอย่างเดียว แต่ในบางผลงานเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อทำการประเมินผลงานก่อนการเผยแพร่ แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจและการนำไปประยุกต์ใช้ของครูนั้นยังมีความแตกต่างกันอยู่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าในบางเนื้อหาวิชาวิชามีกระบวนการเรียนรู้เป็นของตนเอง ครูนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps มาประยุกต์ใช้เป็นขั้นตอนการสอน แต่กระบวนการการเรียนรู้ยังคงใช้แนวคิดที่สอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชานั้นๆ อยู่ แสดงให้เห็นว่าวิธีการสอน GPAS 5 Steps นั้นอาจจะไม่เหมาะสมกับทุกเนื้อหาของแต่ละรายวิชา ครูจึงต้องทำการศึกษาระบบการจัดการเรียนรู้ GPAS 5 Steps อย่างละเอียด และเลือกใช้กระบวนการที่เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ในรายวิชาตนเอง

2. กระบวนการพัฒนาครูดังกล่าวเป็นการพัฒนาครูที่มีเป้าหมายเชิงปริมาณ และมีระยะเวลาจำกัดผลการพัฒนาจึงยังคงมีประเด็นที่ครูยังขาดความชัดเจนในการปฏิบัติอยู่บ้าง โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในระดับพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และโรงเรียน ซึ่งถึงแม้ในรูปแบบมีการกำหนดหน้าที่ของโรงเรียนไว้ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ไม่พบว่ามีกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับโรงเรียนเกิดขึ้น ดังนั้นหน่วยงานในพื้นที่ทั้ง 3 หน่วยงานควรมีการต่อยอดนำองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวไปพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องโดยใช้กลไกระดับเขตหรือโรงเรียนในการขับเคลื่อนการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจากรายงานผลการดำเนินโครงการของ สพฐ. ซึ่งผลการดำเนินงานเป็นไปในภาพรวมของโครงการ ไม่มีการศึกษากระบวนการและกลไกการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับระบบและกลไกระดับโรงเรียนในการผลักดันคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูที่พัฒนาจากโครงการต่อไป

2. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าในบางผลงาน ครูยังขาดความชัดเจนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในส่วนของ การประเมินเพื่อการพัฒนา และการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นจึงควรมีการทำวิจัยต่อเนื่องเพื่อพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และการประเมินเพื่อการพัฒนา โดยโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำองค์ความรู้จากโครงการไปต่อยอดในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาครูใน 2 ประเด็นดังกล่าวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567, 2 กุมภาพันธ์). วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย. <https://www.moe.go.th/vision/>
- ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ และสภาคณบดีครุศาสตรมหาวิทยลัยราชภัฏ. (2566). เอกสารประกอบการประชุม
การประชุม Professional teacher Rajabhat University model หลักสูตรผลิตครูฐานสมรรถนะ
มหาวิทยาลัยราชภัฏ. ห้องประชุมจันทร์จรัส ชั้น 3 อาคารสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
มนานี คงรักช้าง และชุตินา สุระเศรษฐ. (2559). การศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อ
การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 11(3), 59-79.
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. (2566, 30 พฤษภาคม). บันทึกความเข้าใจความร่วมมือโครงการพัฒนานวัตกรรมเพื่อ
พัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยรูปแบบ Active Learning สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างต้นแบบในพื้นที่ภาคใต้และภาคตะวันตก ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี กับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.).
- เมธาสีทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล, มนต์เมืองไต้ รอดอยู่, ศศิธร ศรีพรหม และกนิษฐา เขาว์วัฒนกุล. (2565). การพัฒนาทักษะ
การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้
ด้วยกระบวนการ GPAS 5 Steps ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 13(2), 129-149.
- วรางคณา คุ่มสุข, เบญจรัตน์ เปรมปรีสุข, ชนาภภัทร์ สุทธิพันธ์, รติ จิรินริตติย, และกิริติ นันทพงษ์. (2566). การพัฒนา
หลักสูตรฝึกอบรมครูในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อส่งเสริม
การสร้างนวัตกรรม ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 25(4),
299-308.
- สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. (2566). รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยกระดับคุณภาพการเรียนรู้แบบ
Active Learning ตามแนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาพหุปัญญาและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ขับเคลื่อนสู่
ไทยแลนด์ 4.0. สำนักพิมพ์บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- สภาคณบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2566). เอกสารประกอบการอบรม. หลักสูตร Train the trainer “หลักสูตรพัฒนา
สมรรถนะครูสู่ครูมืออาชีพ”. ห้องประชุมเพชรบุรีวิทยาลัยการณ 2 ชั้น 3 อาคารเรียนรวมสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา. โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. (2566). เอกสารประกอบการพัฒนา
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps
สู่การสร้างนวัตกรรมของนักเรียน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than intelligence. *American Psychologist*, 28, 1-14.
- OECD. (2018). *The Future of Education and Skills: Education 2030*. OECD.